

PODSTAWOWE ZAGADNIENIA POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA TERMINOLOGIA W JĘZYKU FRANCUSKIM

Daria Stańczyk

Autorka jest absolwentką filologii francuskiej i hiszpańskiej UJ oraz byłym pracownikiem w Departamencie integracji z NATO Biura Bezpieczeństwa Narodowego, gdzie zajmowała się m. in. analizą stosunków Polska-NATO w aspekcie politycznym, ze szczególnym uwzględnieniem roli takich europejskich członków Sojuszu, jak Francja, Wielka Brytania i Hiszpania.

Niniejszy artykuł ma na celu nie tylko przybliżenie wybranej dziedziny słownictwa, ale także zapoznanie Czytelników z kluczowymi dla bezpieczeństwa w Europie organizacjami międzynarodowymi oraz głównymi aktami prawnymi, będącymi podstawą działania tych organizacji lub zwięźczeniem ich dokonań w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego. Będzie to także pierwsza próba sondażu, jakim zainteresowaniem cieszy się problematyka bezpieczeństwa w przededniu decyzji państw członkowskich NATO o zaproszeniu Polski do rozmów o członkostwie w Sojuszu oraz decyzji Unii Europejskiej o zaproszeniu Polski do negocjacji o członkostwie. Szersze zainteresowanie czytelników byłoby motywacją do przygotowania osobnej publikacji opartej na tekstach paralelnych.

Porównanie i głęboka analiza takich organizacji jak Sojusz Północno-atlantyczny, Unia Zachodnioeuropejska, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie i Unia Europejska, głównie zaś rozwijana w jej ramach Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa, pozwala zauważyć, że organizacje te mają różny status, stawiają sobie różne zadania (zbiorowej obrony, wypracowywania środków budowy zaufania i bezpieczeństwa metodami dyplomatycznymi, pokojowego rozwiązywania sporów) i różnią się sposobem osiągania swych celów. Cel zasadniczy pozostaje jednak niezmienny: rozciąganie strefy bezpieczeństwa, obejmowanie nią coraz większej grupy państw, redukcja wszelkich linii podziałów w Europie oraz niwelowanie różnic w statusie bezpieczeństwa poszczególnych państw.

Dążąc do zapewnienia bezpieczeństwa swym narodom, państwa nie tylko wchodzą w sojusze i ubiegają się o członkostwo organizacji, w których mogą decydować o własnym bezpieczeństwie, ale także kształtują swą politykę zagraniczną, w taki sposób by służyła ona interesom bezpieczeństwa kraju. Interesy bezpieczeństwa danego kraju nie mogą być realizowane w oderwaniu od sytuacji otoczenia międzynarodowego. Muszą one zatem brać pod uwagę sytuację w krajach ościennych i wymagają znielowania wszelkich ewentualności powstania konfliktów z sąsiadami poprzez zawarcie układów o stosunkach dobrosąsiedzkich lub współpracy wzajemnej. Bezpieczeństwo kraju musi być oparte na trwałej współpracy z sąsiadami, którzy w kontynuowaniu tej współpracy upatrują także korzyści dla siebie, co skłania ich do zachowań przyjaznych raczej niż agresywnych. Bezpieczeństwo kraju jest jednak oparte nie tylko na dobrych stosunkach dwustronnych, ale także na współpracy regionalnej i na związkach wielostronnych.

Kształtując swe stosunki z sąsiadami oraz członkami Unii Europejskiej i Sojuszu Atlantyckiego Polska często uczestniczy w wielostronnych formach współpracy. Dążność do aktywności na takim forum wiąże się przede wszystkim z przekonaniem o skuteczności

organizacji multilateralnych. Sfera bezpieczeństwa tradycyjnie opierała się na systemach zbiorowej obrony.

Ponadto, wyniesienie stosunków dwustronnych na forum wielonarodowych instytucji zapobiega tendencjom do renacjonalizacji polityki bezpieczeństwa, jakie mogłaby wywołać współpraca bilateralna nie poparta zaangażowaniem szerszego gremium. Polska preferuje członkostwo w instytucjach w wielostronnych jako formę swego udziału w stosunkach międzynarodowych w celu takiego stymulowania współpracy dwustronnej, aby w tworzeniu swej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, niezależnie od interesów narodowych współpracujące państwa uwzględniały i respektowały bezpieczeństwo regionu i kontynentu.

Przyjmując zaproszenie do Partnerstwa dla Pokoju wystosowane przez szefów państw i rządów na spotkaniu Rady Północnoatlantyckiej, Polska przyjęła, na równi z przystępującymi państwami, zobowiązanie do intensyfikowania współpracy politycznej i wojskowej w Europie, podjęte by umacniać stabilność i zmniejszać zagrożenia dla pokoju.

Przedstawiając propozycje Konferencji Międzyrządowej UE zmian do V Rozdziału Traktatu o Unii Europejskiej dotyczącego Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, należy podkreślić cele, jakie stawiają sobie państwa członkowskie UE dla wdrożenia tej polityki, to m. in.: ochrona wspólnych wartości, podstawowych interesów i niezależności UE, wzmocnienie jej bezpieczeństwa, utrzymanie pokoju, wzmocnienie bezpieczeństwa międzynarodowego, popieranie współpracy międzynarodowej. Zadania takie stawiałaby sobie także Polska, jako państwo członkowskie Unii, a jako państwo stowarzyszone jest gotowa do podjęcia takich zobowiązań i realizowania takich zadań.

Zarówno Unia Europejska, jak NATO stoją obecnie przed zasadniczą reformą swych struktur, nie tylko w związku z planowanym otwarciem się na nowych członków, ale także w związku z koniecznością skuteczniejszego wykonywania zadań, jakie stawia przed nimi zmieniająca się sytuacja geopolityczna.

Zainteresowanym tematyką polecam lekturę tekstów takie jak:

1. Traktat Północnoatlantycki w wersji francuskiej i polskiej,
2. Zaproszenie do Partnerstwa dla Pokoju w wersji francuskiej i polskiej,
3. Francuska wersja listu Sekretarza Generalnego NATO Javiera Solany, zamieszczonego w styczniowym numerze wydawanego przez Kwaterę Główną NATO Przeglądu NATO,
4. Materiały przedstawiające strukturę polityczną i wojskową NATO oraz Międzynarodowy Sztab Wojskowy NATO,
5. Opracowanie nt. głównych komitetów NATO (m.in. współdziałających z Partnerstwem dla Pokoju),
6. Postanowienia dotyczące Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (polską wersję V Rozdziału Traktatu o Unii Europejskiej) oraz propozycja delegacji niemieckiej zmian do tego rozdziału zgłoszonych w czasie Konferencji Międzyrządowej marzec 1996 – czerwiec 1997.
7. Wykaz obowiązujących skrótów dotyczących nazewnictwa, struktur i działalności organizacji bezpieczeństwa,
8. Wykaz podstawowych aktów prawnych podpisanych w dziedzinie kontroli zbrojeń.

Dwa ostatnie wykazy zamieszczam poniżej, jako najbardziej podstawowe elementy wiedzy o działaniach państw w zakresie polityki bezpieczeństwa, w prze-konaniu, że te właśnie skrót i nazwy najczęściej pojawiają się w tłumaczeniach.

PRINCIPAUX TRAITES ET ACCORDS SUR LA MAITRISE
DES ARMEMENTS

GŁÓWNE TRAKTATY I POROZUMIENIA W DZIEDZINIE
KONTROLI ZBROJEŃ

1963 Traité portant interdiction partielle des essais (PTBT) – Traité interdisant les essais d'armes nucléaires dans l'atmosphère, dans l'espace extra-atmosphérique et sous l'eau.

1963 Układ o częściowym zakazie prób z bronią jądrową (PTBT) – Układ o zakazie prób z bronią jądrową w atmosferze, przestrzeni kosmicznej oraz pod wodą.

1968 Traite sur la non-prolifération (TNP) – Traité sur la non-prolifération des armes nucléaires.

1968 Układ o nierozprzestrzaniu broni jądrowej (NPT)

1975 Acte final d'Helsinki – Document de clôture de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe (CSCE).

1975 Akt Końcowy z Helsinek – Akt Końcowy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE).

1986 Document de Stockholm – Document de la conférence de Stockholm sur les mesures de confiance et de sécurité (MDCS) et sur le désarmement en Europe.

1986 Dokument Sztokholmski – Dokument Konferencji Sztokholmskiej w sprawie środków budowy zaufania i bezpieczeństwa oraz rozbrojenia w Europie.

1990 Traite FCE – Traité sur les forces conventionnelles en Europe

1990 Traktat CFE – Traktat o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie

1992 Traité „ciel ouvert” – Les Etats membres d'Eurasie et d'Amerique du Nord s'engagent, sur une base de réciprocité, à ouvrir leur espace aérien, en permettant le survol de leur territoire par des avions d'observation non armés, en vue de ren-forcer la confiance et la transparence quant à leurs activités militaires.

1992 Traktat o otwartych przestworzach – Zobowiązuje państwa członkowskie w Eurazji i Ameryce Północnej do otwarcia, na zasadzie wzajemności, ich przestrzeni powietrznej dla umożliwienia przelotów nad ich terytoriami nie uzbrojonych samolotów obserwacyjnych w celu zwiększenia zaufania i przejrzystości ich działalności wojskowej.

1992 Traite FCE IA – Acte de clôture des négociations sur les effectifs des forces armées conventionnelles en Europe.

1992 Traktat CFE IA – Akt zamykający rokowania w sprawie stanów osobowych konwencjonalnych sił zbrojnych w Europie.

1993 Convention sur les armes chimiques – Convention sur l'interdiction de la mise au point, de la fabrication, du stockage et de l'emploi des armes chimiques et sur leur destruction.

1993 Konwencja o broni chemicznej – Konwencja o zakazie prowadzenia prac badawczych, produkcji, składowania i użycia broni chemicznej oraz o jej zniszczeniu.

1994 Accord trilatéral - Déclaration trilatérale des Présidents des Etats-Unis, de la Russie et de l'Ukraine. Décrit de façon détaillée la procédure de transfert des ogives nucléaires ukrainiennes vers la Russie et prévoit l'indemnisation et les garanties de sécurité qui s'y rapportent.

1994 Trójstronne porozumienie jądrowe – Oświadczenie trójstronne prezydentów USA, Rosji i Ukrainy. Określa szczegółowo procedury przekazania ukraińskich głowic jądrowych oraz towarzyszących temu rekompensat i gwarancji bezpieczeństwa.

ABREVIATIONS USUELLES – POWSZECHNIE UŻYWANE SKRÓTY
(w nawiasach używane w języku polskim skróty angielskie)

OTAN (NATO) – Organisation du Traité de l'Atlantique Nord – Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego

OSCE (OSCE) – Organisation pour la sécurité et la coopération en Europe – OBWE – Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie

UEO (WEU) – Union de l'Europe occidentale

UZE – Unia Zachodnioeuropejska

UE (EU) – Union européenne – Unia Europejska

WG (Working Group) – Groupe de travail – Grupa robocza

AAN (NAA) – Assemblée de l'Atlantique Nord – Zgromadzenie Północno-atlantyckie

CAE (ACE) – Commandement allié en Europe – Dowództwo Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie

ACLANT – Commandement allié de l'Atlantique – Dowództwo Połączonych Sił Zbrojnych na Atlantyku

SACLANT – Commandant suprême allié de l'Atlantique – Naczelny Dowódca Połączonych Sił Zbrojnych NATO na Atlantyku

ADM (WMD) – Armes de destruction massive – Bron Masowego Zniszczenia

AEW – Système aéroporté de détection lointaine – Powietrzny System Wczesnego Ostrzegania

AFCENT – Forces alliées du Centre Europe – Połączone Siły Zbrojne NATO Europy Północno-Zachodniej

AFNORTHWEST – Forces alliées du Nord-Ouest Europe

– Połączone Siły Zbrojne NATO Europy Północno-Zachodniej

AFSOUTH – Forces alliées du Sud Europe – Połączone Siły Zbrojne Europy Południowej

ASE (ESA) – Agence spatiale européenne – Europejska Agencja Kosmiczna

ATA – Association du Traité de l'Atlantique – Stowarzyszenia Traktatu Północno-atlantyckiego

GFIM (CJTF) – Groupe de Forces interarmées multinationales – Połączone Siły do Zadań Specjalnych

IESD (ESDI) – Identité européenne de sécurité et de défense – Europejska Tożsamość Bezpieczeństwa i Obrony

IPP – Programme de Partenariat individuel – Indywidualny Program Partnerstwa

MDCS (CSBM) – Mesures de confiance et de sécurité – Środki budowy zaufania i bezpieczeństwa

MNC – Grand commandement de l'OTAN / Haut commandant militaire de l'OTAN (Major NATO Command / Major NATO Commander) – Wyższe Dowództwo NATO / Wyższy Dowódca NATO

NAC – Conseil de l'Atlantique Nord – Rada Północnoatlantycka

PESC (CFSP) – Politique étrangère et de sécurité commune – Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa

PfP – Partenariat pour la Paix – Partnerstwo dla Pokoju

PCC – Cellule de coordination du partenariat – Komórka Koordynacji Partnerstwa

PEDC (CEDP) – Politique européenne de défense commune – Europejska Polityka Wspólnej Obrony

SHAPE – Grand quartier général des puissances alliées en Europe – Kwatera Główna Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie

Na podstawie:

Manuel de l'OTAN, Bruxelles, Juin 1996, Bureau de l'Information et de la Presse

NATO Vademecum, Warszawa, 1995, Wydawnictwo Bellona przy współpracy Biura Prasy i Informacji Ministerstwa Obrony Narodowej